

בין ספרים חדשים

שנתון הספר היהודי – תשמ"ז: מחקר, ספרות וביבליוגרפיה

קוראים, שספרות זו מזינה את רוחם וממלאה את צרכיהם הרוחניים. אופייני לצמצומו של קהל קוראי ספרות עברית חדשה – אין אף ספר אחד ברשימה זו ששייך לאחד המקצועות בה: סיפור, ביקורת, הגות וכו'.

הרשימה הביבליוגרפית, מאת מיכאל ריגלר: "מבחר ספרים ביהדות ממדינת ישראל, תשמ"ה-תשמ"ז" כוללת ספרים בעיקר בספרות הדורות: מקרא, מגילות גנוזות, תלמוד, דרוש, מוסר, תפילות ופיוט, וכן גם פילוסופיה, היסטוריה, א"י, ציונות, ספרות עברית ועוד.

הביבליוגרפיה של ספרים בידיש נערכה על-ידי משה זכריה בקר, שכולל בה ספרים שהופיעו בכל הארצות שיש בהן מעמד כלשהו ללשון "העממית". ואף זה מאותות הזמן: מדינת ישראל תופסת את המקום הראשון במפת הספר בידיש השנייה: רוסיה הסובייטית. אמריקה היא במקום האחרון.

בחלק האנגלי, שהוא חלק הארי של השנתון, עומד ב. בארי לוי על תופעה רבת-ענין וחשיבות – פרסומם של ספרים יסודיים ביהדות בתרגום אנגלי. גדל כאן דור צעיר, חניכי ישיבות ארה"ב, שנוקקים לתרגום אנגלי ולפרשנות בלשון המדינה, לשון ביתם. מעניין "ייהוד" הלשון האנגלית – שילוב מילות-עזר, או אותיות תחליות וספיות מעברית ויידיש והיבורן לשמות ופעלים אנגליים בפי לומדי תורה, ילידי ארה"ב – צורת-לשון אנגלית-יהודית.

בין המאמרים שנכללו בשנתון: יעקב

שנתון הספר היהודי, שמופיע על-ידי המועצה למען הספר היהודי באמריקה מטעם JWB, נעשה ל"אזרח" קבוע בפריודיקה האנגלית-יהודית בארה"ב.

הכרך האחרון, המ"ד במספר, ערוך כקודמיו בשנים האחרונות בידי ד"ר יעקב קבקוב, והוא עונה למשימה שהציב לעצמו – להגיש לקורא סקירות, ורשימות, ואף מחקרים בעלי-ערך, על ספרותנו תלת-הלשונית.

רובו המכריע של הספר הוא באנגלית. המאמרים בעברית וביידיש הם ביבליוגרפיים בעיקר. מסוג זה הוא מאמרו של ג. קרסל ז"ל, שהוא קיצור מסיפרו על המדפיסים "האחים שולזינגר, וההוצאה" (ירושלים תשמ"ו, 334 עמ'). לפי ק. היווה בית-הדפוס של האחים ש. באמריקה "המפעל המו"לי והטיפוגרפי הגדול ביותר בדורנו", ודומה בהיקפו ובתרומתו להוצאת האלמנה והאחים ראם בוילנה. בין "מבצעי" ההוצאה: מקראות גדולות, היכל הקודש, הקונקורדנציה לתנ"ך של שלמה מנדלרן, שני התלמודים, הבבלי והירושלמי, משנה תורה לרמב"ם, ואף מאספים (כגון "התקופה" הניו-יורקית) וספרים חשובים בספרותנו החדשה.

מאמר ביבליוגרפי שני הוא: "יבול הספרות העברית באמריקה, תשמ"ה-תשמ"ו", מאת נחום כהנוב. הספרים שנכללו בביבליוגרפיה לא-מעטה בכמותה, הם כולם "קודש" – ספרי דת: הלכה, פרשנות, חסידות ודרוש. המספר הגדול של ספרים מסוג זה מעיד על העובדה, שיש שוק נרחב להם – קהל

ספרות ענפה בלשון המדינה בכל מקצועות היהדות, מפרשנות ומחקר עד הציונות ומדינת ישראל. אתה תמה על שפע הספרים, ועוד יותר – הבורות הרבה בקרב הקיבוץ היהודי באמריקה על אף הידע הרב הכלול בהם על כל ענין ונושא השייכים ליהדות ולחיי ישראל. השנתון על כל פנים תורם אף הוא להרחבת הידע על ספרות ישראל בשפת המדינה.

שביט – מחקר א"י, התפתחות וכיוונים, אספקטים של שירה מקראית – אדוארד ל. גרינשטיין; הנובילה של המשפחה האנגלו-יהודית לאחר המלחמה – ליאון יודקין; תרומתו של אליעזר שווייד להגות יהודית – שלמה פבר; מאמרים על אמה לזרוס (קרול ס. קסנר), שלום עליכם (ליאונרד פרייגר) והרמן וואוק (יוסף לאוין).

יש לציין את הביבליוגרפיות של ספרים באנגלית על נושאים יהודים. אמנם נוצרת

שלמה יניב: הבלדה העברית, פרקים בהתפתחותה

לטריס, מיכ"ל, יל"ג, שלמה מנדלקרן, ק.א. שפירא דוד פרישמן.

בפרק השלישי חוקר ובוחן ד"ר יניב תבניתיה וסגולותיה של בלדות שאל טשרניחובסקי, את זיקתו של המשורר לבלדה האירופית (הרוסית-הסלאבית, הסקוטית-האנגלית והגרמנית) ויסודותיה העממיים-אגדתיים וההיסטוריים.

הפרק הרביעי מוקדש להגדרתו, ניתוחו ואבחנתו של בלדות ממשוררי דורו של ביאליק: יעקב כהן, יעקב פיכמן, דוד שמעוני, יעקב שטיינברג וזלמן שניאור.

הפרק החמישי, קווים להתפתחות הבלדה העברית, והנספחים, שכוללים מספר תרגומים של בלדות ורשימת הבלדה העברית מדורו של ביאליק עד ימינו, הביבליוגרפיה המפורטת ומפתח השמות והבלדות – משלימים את החיבור רבי-הערך וגרוש הידע הספרותי שמגלה, כדברי המחבר בהקדמתו "את הדרך רבת-הנפתולים, שעברה הבלדה העברית מז'אנר ורמושאל לז'אנר רווח כשירה העברית".

הספר הופיע בהוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה ובו 355 עמ'. אבשלום

המחבר, ד"ר שלמה יניב, מרצה לספרות עברית ומשווה באוניברסיטת חיפה, קובע בפתח דבר למחקרו המקיף והיסודי שחיבורו "בא... למלא את החסר במגזר זה של חקר התהוותה והתפתחותה של הבלדה העברית".

בפרק הראשון, "תבניות הבלדה", מגדיר המחבר את תכונות היסוד של הבלדה הלועזית, ביחוד של הרוסית והגרמנית, שצורתיה ומרכיביה שימשו דוגמה לבלדה העברית בראשיתה. ד"ר יניב מודע לעובדה ש"אין הבלדה נוחה להכללה מקפת", ולכן נקט בשיטת המבקר והחוקר קארף שפיטלר, "שלדעתו חשובה יותר האבחנה בין תתי-סוגיה של הבלדה, המאפשרת התבוננות עמוקה בדרכי עיצובה, מאשר הגדרתה". הוא מבחין בבלדות "שתי תבניות-יסוד ותבניות-משנה אחרות" – תבנית הבלדה העממית ותבנית הבלדה הספרותית, המשלים והדוגמאות הן מספרויות אירופה.

פרק שני, "ראשיתה של הבלדה הספרותית העברית", כולל דיון על הבלדות של משוררי תקופת ההשכלה וראשית התקופה החדשה: מאיר הלוי